

А. Наумовець, віце-президент НАН України, академік НАН України:

«...Наука не повинна фінансуватися за залишковим принципом, як це, на жаль, давно вже у нас відбувається. Якщо брати у відсотковому відношенні до ВВП, то на науку в нашому держбюджеті припадає 0,3–0,4 %. А має бути 1,7 % відповідно до закону про науково-технічну діяльність – це вважається мінімальним видатком, що дозволяє очікувати від науки генерування інноваційних розробок. Бо саме в інноваційних розробках ми зацікавлені.

Ми ж ідемо в Європу, чи не так? Можливо, дуже скоро у нас будуть відкриті кордони. Тож нині дуже актуальним є питання конкурентоздатності наших товарів, нашої промисловості взагалі. Без цього ми, у кращому випадку, можемо сподіватися тільки на сільське господарство, щоб заробляти завдяки тому, що у нас дуже добра рілля, чорноземи та сприятливий клімат.

Так от, щодо відносин з урядовими структурами, з Верховною Радою – це означає, що ми б хотіли мати законодавство, яке стимулюватиме бізнес і його зацікавленість в інноваційних розробках, тобто таких, що вносять принципові зміни в технології, у товари, у наш побут. А що для цього потрібно? Перш за все – стабільність і розумний порядок у державі. Адже наш бізнес страждає від того, що не відчуває стабільності. У нас так різко змінюються уряди, різко змінюється і політика, і орієнтація, а бізнесу потрібен час, щоб як мінімум повернути свої кошти...

...Отож, щоб бізнес був зацікавлений у впровадженні інновацій, потрібна стабільність. По-друге, потрібні стимули. Для бізнесменів, які починають виробляти продукцію, засновану на інноваційних технологіях, на кілька років потрібні податкові канікули, щоб повернути вкладені кошти. Якщо бізнес пропонує інноваційний проект і його приймають, і треба закупити якесь обладнання, то один із засобів стимулювання – це звільнення від митних зборів. Десь до 20 % від загальної суми бізнес може на початку отримати на детальне доопрацювання проекту. От такі пільги.

...У нас, наприклад, була спроба запровадити технопарки. Три з них в Національній академії наук працювали дуже активно. Особливо активно і плідно працював технопарк при Інституті електрозварювання ім. Є. Патона – таким чином, що за кілька років вони повернули кредити, які брали, і держава вже навіть заробила на тих податках, які вони потім зі своєї продукції сплачували. Але коли в Міністерство фінансів прийшов В. Пинзеник, пільги скасували. І в результаті ці три технопарки – при Інституті електрозварювання, при Інституті фізики напівпровідників імені Лашкарьова і при Інституті монокристалів – практично припинили свою роботу.

А нам такі технопарки вкрай необхідні. За кордоном це усталена практика. Технопарк існує як територія, де створена матеріально-технічна база, на якій держава допомагає вченим працювати над перспективними проектами. Там їм надаються інформаційна інфраструктура, різне аналітичне і верстатне обладнання, інші засоби виробництва. Якщо фахівець хоче брати участь у технопарку, він подає відповідний проект, який проходить експертизу. Якщо проект вартий уваги, державні органи дають певну суму на розробку концепції.

У 2010 р. у складі делегації я був в Англії і ознайомився з такою практикою. На першому етапі там можуть дати відносно невелику суму, приблизно до 50 тис. фунтів. Молода, креативна людина одержує приміщення в технопарку. Починає заводити контакти, доробляє проект, може робити необхідні закупівлі. І на виході має з'явитися інноваційна продукція, яку вже можна продати на певних умовах бізнесменам, або навіть у невеликому масштабі розгорнути пілотне виробництво. От такі послуги надає технопарк.

Дуже важливо також, щоб у державі були створені венчурні фонди, які підстраховують інноваторів у випадку невдач. Адже інноваційна діяльність є ризикованою, і в середньому лише 20–30 % проектів завершуються успішно. Але ефект від них у підсумку покриває всі вкладення держави в інноваційну діяльність. У нас ця справа, на жаль, поки що не має належного розвитку. Немає позитивних зрушень у фінансуванні науки. І в минулому, і в цьому році НАН України отримує з державного бюджету приблизно однакову суму – 2,3 млрд грн. Схоже на те, що і в наступному буде так само. Розуміючи важкий економічний стан держави, ми подаємо бюджетні запити, намагаючись максимально урізати себе, але фактично одержуємо в 1,5–2 рази менше. Особливо нас тривожить зростання тарифів на комунальні послуги. Ціни на опалення, електроенергію, воду ростуть. І це додаткові труднощі.

Ми говоримо владним структурам, що не жебракували б, якби у державі був створений сприятливий інноваційний клімат. Тоді б ми значною мірою заробляли гроші самі. Є, звичайно, такі академічні інститути, які потребують повного бюджетного фінансування – філології, етнографії, філософії, історії. А я відповідаю за секцію фізико-технічних і математичних наук. Мій колега, віце-президент НАНУ академік В. Походенко, відповідає за хімію і біологію. У наших секціях є чимало інститутів, які мають безпосереднє відношення до практики. Саме тому нам важливий сприятливий інноваційний клімат, важлива підтримка бізнесу – щоб він звертав увагу не тільки на те, що всім відомо, а й на нову, конкурентоспроможну продукцію, яка найбільше

цінується у світі. І вкрай необхідно, щоб він отримував стимули від держави. Якщо це буде, справа зрушиться з місця.

...Наша економіка повинна бачити від держави чіткий сигнал, і не просто сигнал, а реальну підтримку: якщо хтось націлений на те, щоб виробляти нову продукцію, він має одержати цю підтримку. Тобто маємо три складові: держава, яка визначає мудру політику, спрямовану на підтримку інновацій; наука, – передусім Академія наук, яка є основною науковою організацією в Україні, та вищі навчальні заклади, які також розвивають науку, як це в усьому світі робиться; та бізнес, тобто виробники.

...Фінляндія одержувала від СРСР чимало замовлень, і деякі закордонні товари, які напряму не продавали Радянському Союзу, йшли до нас через Фінляндію. Після розпаду СРСР вона просто потрапила в економічну яму, оскільки цих замовлень не стало. І тоді вони вжили досить жорстких, але мудрих заходів. Вони урізали бюджет для всіх – крім науки, освіти, пенсіонерів та інвалідів. І завдяки цьому зуміли швидко вийти на інноваційні розробки та виробництва. І для всього світу стали прикладом мудрого підходу. А завдяки мудрому підходу держави наука Фінляндії 70 % своїх коштів отримує тепер від бізнесу.

Так і у нас повинно бути.

...Ми повинні прагнути розвивати свою науку так, як це роблять у Фінляндії та інших державах, які лідирують в інноваційному розвитку. Тоді наука перестане жебракувати, а ми самі будемо заробляти... Ми закликаємо до активної державної політики, спрямованої на підтримку інноваційного розвитку, і законодавчої, і будь-якої іншої. І нам потрібні інвестиції, перш за все вітчизняні – тому що нам треба підтримувати свого виробника. Це означає, що ми саме тут, на вітчизняній базі розгорнемо нові розробки і започаткуємо нові виробництва».

Джерело:

Укрінформ

(09.10.2013)

http://www.ukrinform.ua/ukr/news/naukovo_tehnologichni_forumi_dopomagayut_ukraini_vihoditi_na_mignarodnu_arenu_i_zaluchati_investoriv___anton_naumovets_1871336 *(Антон Наумовець: Науково-технологічні форуми допомагають Україні виходити на міжнародну арену і залучати інвесторів // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (<http://www.dkni.gov.ua>). – 2013. – 10.10).*